

Russell, D. (2009). *Hipatia. Mujer y conocimiento*
Oviedo: KRK Ediciones, pàg. 35-114

PREFACI

Hipàtia va ser una professora d'universitat denunciada pels dignataris de l'Església i destrossada pels cristians. Aquest serà probablement el destí d'aquest llibre, per això porta el seu nom. El que he escrit aquí és el que crec i no em retractaré ni canviaré a causa de denúncies episcopals similars.

Dora Russell. Gener de 1925.

I. JÀSON I MEDEA. Hi ha una guerra de sexes?

Una de les característiques de la vida moderna és que les baralles matrimonials, igual que la guerra, es produeixen a gran escala, i afecten no sols els individus, ni tan sols petits grups d'individus, sinó a ambdós sexes i a classes socials senceres. En el passat, Jàson i Medea, personatges gens exemplars, van mesurar les seues forces i, encara que cadascún va donar bona mostra dels errors i la brutalitat del seu sexe, a cap d'ells se li va ocórrer buscar una solució o un compromís en la política o en les reformes socials. Jàson, com a reacció a l'enfrontament amb una dona contestatària i insurgent, va recórrer als poders del regne i de l'Estat per a reprimir i exiliar, però no per a solucionar. Medea, embogida (igual que moltes dones competents i destacades) pel menyspreu i la ingratitude de l'home, com a individu o com a grup, i sabent que la llei era una burla en allò referent a ella, es va expressar de manera brutal a l'estil d'una sufragista militant. Mentre continue obrint el meu periòdic avui dia i llegint sobre mares desesperades per la fam, la misèria o la ira, que s'ofeguen i ofeguen els seus fills, no podré mirar a Medea com a un ésser primari procedent d'un passat fosc i monstruós. Quant a Jàson, mai ha estat vist únicament com un home corrent.

Al llarg dels últims vint o vint-i-cinc anys, quan les dones estaven lluitant pel seu dret, com a ciutadanes, al vot i a una educació decent, va començar el que s'ha denominat la guerra de sexes. Cap dona hauria de negar que nosaltres la iniciem, en el sentit que nosaltres ens rebel·lem contra un sistema de repressió masculina que ha romàs gairebé immutable des dels començaments de la Història, de la mateixa manera que, en l'actualitat, els proletaris inicien la lluita de classes. Aquelles que recorden les heroiques batalles dels dies del sufragi saben que els esdeveniments es van produir de la forma següent: nosaltres presentem les nostres justes demandes i ens vam veure ridiculitzades. Seguim amb els insults —tota la ràbia continguda, la misèria i la desesperació de segles d'instint i intel·ligència frustrades. L'home va respondre amb ous podrits. Nosaltres repliquem trencant finestres; ell amb presó i tortura. Cal recordar que això va succeir en un passat recent, perquè la gent oblida amb facilitat; no és el retrat d'un malson, d'una d'aquestes guerres de sexes futures amb les quals els nostres moderns jàsons es complauen a terroritzar els membres espantadissos d'ambdós dos sexes.

Hi ha una guerra de sexes? N'hi va haver. Va ser un esdeveniment vergonyós i no hauria d'haver arribat a una treva tan aviat, però va ser eclipsada per un esdeveniment encara més vergonyós, com va ser la Guerra Europea. En 1918 ens van concedir el vot, de la mateixa manera que van repartir unes poques Dames i MBE¹ com a premi pels nostres serveis i la nostra ajuda en la destrucció dels nostres fills. Si ho haguérem fet a l'estil de Medea, l'home lògic podria haver-se enfadat. Van donar el vot a les dones majors, considerades menys rebels. Tal és la disciplina del patriotisme i el matrimoni, com l'entenen la major part de les dones, que la mare sacrificarà el seu fill amb major lleialtat i resignació que aquelles demostrades per la dona jove davant la mort del seu amant. En això podria haver-hi alguna cosa més que disciplina. Si la sinceritat de pensament, paraula i acció fora una realitat per a les dones, podria posar-se de manifest que, per norma general, l'amor d'una dona pel seu company és més atraient que l'amor pels seus fills. L'instint maternal, l'autèntic, no el simulat, és poc comú; no obstant això, quan existeix, és més fort.

Va haver-hi una promesa, no complerta fins al moment per cap partit polític, de concedir el dret al vot a les dones en igualtat de condicions que els homes; però el polític encara ha d'adonar-se que el problema del sexe és tan important en política com el de la lluita de classes, i més fonamental encara que el comerç exterior o l'expansió de l'imperi. La "bona relació" entre els sexes, així com entre les classes socials, va ser el factor clau durant la guerra. Es va sostenir que les dones havien provat el seu valor i que l'ajuda mútua anava a ser la base de les futures actuacions, en l'esfera pública i en la privada. La qüestió del sexe es va considerar com una cosa solucionada i tothom va suposar que les desigualtats serien eliminades de manera gradual. Davant aquesta victòria parcial i aquesta promesa, les feministes van suspendre les hostilitats i van abandonar les tàctiques militars.

Però mai se sap on pots trobar un Jàson. Ell era un soldat i, recorda, també un cavaller. Una vegada conclosa la lluita oberta, comença a actuar com un franc tirador. Expulsa les dones casades d'aquells llocs per als quals estan especialment preparades, com a professores o comares, encara que va contra la llei prohibir qualsevol activitat pública a les dones pel fet que estiguen casades. Lleva a les aturades la seua assegurança de desocupació de manera més arterosa i brutal que empra amb els homes. En comptes d'admetre que la competència que suposen les dones en la indústria i les professions es deu més a l'excés de població que al seu sexe, ell busca, per tots els mitjans al seu abast, retornar la dona a la dependència matrimonial i a una supervivència amb menys de la meitat d'uns ingressos insuficients, i aleshores es burla d'ella quan reclama el seu dret a contenir l'inevitable torrent de fills, el naixement dels quals agreujarà les dificultats, tant les seues com les de l'home. Però, encara pitjor que tots els atacs és la cortina de fum de la propaganda. Mentre que les feministes s'han contingut en gran manera, qualsevol que tinga una cosa insultant a dir de les dones, ja siga antiga o actual, pot disposar d'un gran públic en la premsa popular i trobar complicitat en l'editor mitjà.

És una propaganda insidiosa. Així, els periòdics de moda ens diuen que els costums de les àvies estan tornant per si sols. En altres llocs som afalagades per l'honestetat de la dona moderna i després ens criden l'atenció i ens aconsellen que no demanem la igualtat

¹ Dama i MBE, (Membre de l'Imperi Britànic): condecoracions atorgades anualment pels reis de Gran Bretanya (N. del T.).

salarial o la igualtat d'oportunitats². De nou, com quan el Partit Laborista estava en el poder, sentim que la dona no ha aprofitat les oportunitats que se li han donat amb el vot, o que el país havia rebutjat en massa les candidates femenines. Això sense tenir en compte el fet que el constant augment de vots laboristes s'ha degut, en gran manera, als vots i a l'organització i propaganda d'un gran nombre de dones intel·ligents i treballadores que saben no sols el que volen, sinó també com aconseguir-ho. Avui tenen el suport de moltes dones de classe mitjana que eren prou joves en 1914 com per a sentir repugnància per la política bèl·lica, i que són ara, en 1924, prou majors com per a reclamar la seua ciutadania. Altres centenars de milers, ara entre els vint i els trenta anys, mares, professionals i treballadores, no trigaran molt a fer-se escoltar.

Per a elles, el principi de la igualtat de la dona és tan natural com respirar, no estan ni oprimides per la tradició, ni desgastades per la rebel·lió. M'aventure a pensar que si la maquinària del Partit Laborista haguera estat menys dominada per la perspectiva masculina, per a la qual la igualtat de dret al vot era una qüestió secundària, no haurien perdut de forma tan aclaparadora les eleccions de 1924. Els vots de les dones de 21 anys haurien pogut incrementar el suport a molts candidats laboristes. He vist mares joves gairebé sanglotant a la porta dels col·legis electorals el dia de les eleccions perquè no podien votar per a defensar el seu futur i el dels seus fills. Quant a la derrota de les dones candidates, tothom, fins i tot els principals escriptors que divulgaven la propaganda adversa, sabia perfectament que la majoria d'elles estaven en districtes electorals en els quals fins i tot un home del seu partit no hauria tingut la més remota possibilitat. Aquí, Jàson, en la seua caserna general, torna a desplegar tota la seua coneguda cavalleriesitat.

L'objectiu de la meua tesi no és defensar que les dones mostren el seu feminisme en la mesura en què voten a un determinat partit polític, el laborista, per exemple. El que dic és que és la dona treballadora progressista, més que la dona de classe mitjana, la que, en el futur, contribuirà de forma més important al pensament feminista i a la solució dels nostres problemes pràctics. Un dels antifeministes més empedreïts, l'autor de *Lisístrata*³, com a antidemòcrata declarat, ha basat les seues tesis i les seues crítiques en observacions que no van més enllà dels límits de la classe mitjana-alta, que a penes sobrepassen els límits dels clubs nocturns o dels locals de ball dels suburbis. Des del seu punt de vista, se'ns pot culpar de tot. El nostre pitjor crim és "blasfemar sobre la vida i l'home"; el següent, no haver impedit que el menjar s'introduís en llaunes de conserva; després, haver cregut fidelment en aquest estil de vida i aquesta sexualitat asceta tan fermament arrelada en nosaltres per monjos medievals i per pares i germans puritans i prepotents. Som culpades per la Revolució industrial, per haver deixat que teixir, filar, moldre i coure se n'anaren de les nostres mans. Som culpables de la maldat dels metges, ja que no vam mantenir la nostra posició com a proveïdores de pocions curatives i emplastres. Som acusades de no haver après a parir els nostres fills sense sofriment, aquests fills els fronts dels quals porten les marques d'instruments ginecològics utilitzats per a no danyar les

² Lovat Fraser en un astut article publicat en *The Sunday Pictorial*, 4 de gener de 1925.

³ Anthony Mario Ludovici (1882-1971) va ser un filòsof anglès d'inspiració nietzscheana, conegut per la seua defensa de l'aristocràcia i per ser figura destacada del conservadorisme anglès del segle XX. En les seues obres va abordar temes com la religió, la metafísica, l'economia, les diferències entre sexes i l'eugenèsia. Secretari privat de l'escultor francès Auguste Rodin en la seua joventut, la seua obra *Lisístrata* o *L'avenir de la dona i la dona de l'avenir* va ser traduïda a l'espanyol en 1926 por Manuel Ortega y Gasset per a *Revista de Occidente* (N. del E.).

seues mares, i els llavis dels quals no han tocat els pits de les seues desnaturalitzades mares. (No hi ha cicatrius de guerra, oh, Jàson!) On està la nostra salvació i com podrem deslliurar-nos de la càrrega de la nostra perversitat? Nosaltres, que hem crescut tan arrogants com per a deixar que la ciència construisca els nostres fills fora dels cossos de les seues mares, hem d'adoptar de nou una actitud humil i assumir el deure de ser dona. Hem d'usar els nostres vots per a restaurar l'aristocràcia⁴ i treure el menjar de les llaunes de conserves; filar i teixir, sens dubte, mentre cuidem i suportem el nostre fill anual, i el lliurem a l'infanticidi quan siga necessari, ja que el control de la natalitat és artificial i desagradable per a l'home. En els nostres moments d'oci, dels quals, sens dubte, en trobarem molts sota aquest humanitari *règim*, hem de descobrir a través de quin tipus de dieta o exercici podríem complir les nostres funcions maternes amb plaer en lloc de sofriment.

És una broma?, direu. No, no, pobra Medea meua, és un home anomenat Rousseau, ressuscitat d'entre els morts. No fa molt temps va predicar aquest tipus de coses a dones que s'estrenyien les cintures i portaven una dotzena de sinagües. No estaven prou educades com per a seguir a Voltaire, així que escoltaven el que Rousseau va anomenar "la Veu de la Naturalesa". Poc després, van descobrir que estaven patint abusos per ser menys civilitzades, per ser més primitives que l'home, irracionals i no aptes per a prendre part en la vida pública. Així és que ho van intentar novament, pobres, i llavors va arribar una cosa horrible anomenada Revolució industrial i el menjar va entrar en llaunes de conserva. Cal perdonar-les, com a totes nosaltres, si arribades a aquest punt es van quedar una miqueta perplexes. Va haver-hi gent que va culpar la ciència, uns altres la civilització; alguns les empreses càrnies i els fabricants, però la veritable culpable, com sempre, va ser la Dona. Milers de veus la van menysprear: no va tenir prou fills, va tenir-ne massa, era molt primitiva, era una nina, era una puritana, era una immoral descarada, era una inculta, li havien ensenyat massa. Antany se li va retreure la seua cintura encotillada, ara el seu cos prim i acriaturat. Eminents cirurgians⁵ es van sumar a l'opinió que la figura acriaturada, amb els seus cossets i cotilles de cautxú flexible, seria la ruïna de la raça, aquesta raça que ha romàs meravellosament immutable durant quatre segles de blindada cotilla i cintures de divuit polzades; aquesta raça que, aleshores o ara, difícilment pot competir en duresa amb la raça xinesa, en la qual la figura acriaturada ha estat l'ideal durant segles, i en la qual les dones possiblement no poden ser acusades d'abandonar cap responsabilitat maternal. Uns altres ens van dir que les metgesses no tenien el tremp necessari per a atendre parts i, oportunament, van oblidar que, des de l'inici dels temps i fins fa molt poc, van ser les dones les que s'ajudaven mútuament en l'agonia que, tant ara com en el passat, és la destinació de cada mare. Hi ha veritat en les paraules de Jàson? Hi ha veritat o justícia en la passió de Medea?

Permeta'ns no preguntar als protagonistes, sinó apel·lar a la curiosa intel·ligència d'Hipàtia per a procurar-nos una sortida de l'intolerable embolic al qual les seues discussions ens han portat.

⁴ Un enginyós mètode per a aconseguir això suggereix que, atès que les dones no s'asseuen en la Cambra dels Lords, suposem que les esposes dels Parells, seguint l'exemple de la duquesa de Atholl, es presentessin al Parlament allí on els seus esposos tenen propietats. Això evitaria la necessitat, expressada pels conservadors, de retornar el veto a la Cambra dels Lords.

⁵ Sir Arbuthnot Lane, pel qual fins llavors havia sentit una admiració total. Vegeu *The Weekly Dispatch*, 28 de desembre de 1924.

II. ARTEMISA. Les primeres lluites del feminisme

Quan la lluita feminista va començar, durant el segle passat, la ignorància i la bellesa eren les dues qualitats més admirades en les dones. És necessari recordar als nostres crítics masculins quina va ser la terra de la qual va néixer el moviment feminista i quin el corrent moral que va influir en el seu rumb. Era costum, en aquells dies, burlar-se de les dones velles o lletges i menysprear a aquelles que mostraven algun signe d'intel·ligència. Un home triava una criatura jove, bella i vergonyosa com a esposa i la transformava, després d'un any de matrimoni i un part, en una matrona gentil i submissa. La major part de les dones lletges o intel·ligents van pagar un preu alt. No sols van ser rebutjades en la seua joventut i privades dels seus gaudis naturals, sinó que, com a "verges" velles, eren objecte d'un menyspreu i una mofa generalitzats. De poc servia que les dones s'ajudaren d'elements artificials per a embellir-se i procuraren obstaculitzar la seua intel·ligència natural. El més fort de tots els tabús inculcats en les ments de les dones per la tradició masculina i la religió era el referit al coneixement sexual. La seua puresa havia de ser preservada només a través de la ignorància i, fins i tot com a matrones i mares, era poc decent per a elles referir-se a qualsevol dels canvis físics dels seus cossos. És impossible sobreestimar la força d'aquesta tradició o el mal que ha provocat a la causa de les dones.

Les feministes foren, i encara són fetes callar pels homes basant-se en la pretensió que elles van inventar la castedat i el menyspreu pels principis del cos. La Història refuta una afirmació tan ridícula. Les primeres feministes van ser allò que la Història i la tradició els va fer i no van poder, en els temps en què es van rebel·lar, ser d'una altra manera. L'origen de l'estúpid ideal de dona contra el qual els homes, igual que les dones, estan lluitant encara avui dia, va ser l'ascetisme de la religió cristiana, i, tret que sant Pau haja estat una dona disfressada, no veig com la dona pot ser culpada per una concepció del seu lloc i el seu deure des del qual ha sofert més que ningú. Abans de la conversió d'Occident al cristianisme, les dones bàrbares del nord gaudien d'una certa igualtat amb els seus marits. Aquestes feroços dones, esposes d'herois, es passegen per les sagues felices de recompensar el guerrer amb els seus favors i ràpides per a venjar una ofensa o una injustícia. No necessitaven cedir a l'afalac. Salvatges i indòmites, eren les companyes adequades, en igualtat de condicions físiques, dels homes rudes.

Després van arribar els monjos i les toques blanques, els vestits refinats i la cavallerositat, els cants i les catedrals i el mans i reverent entretancar d'ulls. El pit salvatge, que s'havia inflat i bategava sense impediments tant en l'amor com en la ira, va aprendre a palpar i a sospirar. Els focs de Brunilda estaven apagats; la seua pedra, il·luminada pel sol, deserta. Inés i Maria, domesticades i piadoses, es van asseure a amanyagar en l'ombra. Si no haguera estat per la mansuetud i la maternitat, els inicis de l'ascetisme podrien haver estat una croada per a destruir la temptadora, a la dona. A penes amb permís per a tenir ànima, ella va passar anònimament per la vida, resant perquè hi haguera una bonica corona amb la qual, al final, el cel poguera recompensar la seua paciència i submissió. Després van arribar els puritans i li van negar fins i tot això, i van substituir la lletjor d'aquesta vida, així com la negació del cos i un cel ple de gent vestida amb túniques emmidonades, que no s'adonaven de l'horrible espectacle de les seues figures, per l'encara més horrible cant nasal dels seus salms.

Un buf de racionalisme, breu, aviat ofegat, un buf de "naturalesa", i de seguida arriben les crinolines, els bombatxos i una vida encara viscuda sota el terror del foc de l'infern, el

terror dels pares, el terror del marit i l'honor davant el menor indicatiu d'una opinió pública adversa. Qualsevol que llija *Fairchild Family* es meravellarà del fet que, davant el desconcert mental provocat per la tirania dels pares i l'intolerable pes dels prejudicis i de la superstició religiosa, la dona del segle XIX haja pogut trobar el coratge per a rebel·lar-se.

Va ser sorprenent que la revolta tinguera una mica de frenètic i asceta, que semblara expressar la ira de la conca frustrada i menyspreada en el sistema de valors vigent? No crec que les pioneres foren tan puritanes com votives, ja que penjaven la placa de cada assoliment al temple d'Atenea o d'Artemisa, i continuaven pressionant, sense alè, amb rapidesa, segures del seu propòsit, tement la destinació d'Atlanta, a qui les pomes d'or van atreure a la destrucció i a la relació marital. «Castes com el caramell que penja al temple de Diana». Potser elles tenien la necessitat de ser les que, en un ambient de desmais i tirabuixons, guanyaren per a nosaltres escoles i universitats, llibertat de moviment, salut i aire lliure; ens van proporcionar l'accés als clàssics, la ciència, la medicina, la història del nostre món; ens allunyaren dels nostres insignificants assoliments femenins, propis d'una dama; van escriure sobre els nostres llibres de text: «ara, el coneixement ja no és una font tancada», i ens van franquejar les portes al món.

Aquestes pioneres, sense fills, solteres, van formar i es van fer càrrec de milers de dones, les van transformar de cos i ànima per a portar una vida d'activitat mental i física desconeguda en el passat per a qualsevol dona, tret d'algunes excepcions. L'actual obertura d'instituts i universitats a la ment femenina és un fet comparable al nou aprenentatge que van experimentar els homes europeus durant el Renaixement. Milers de dones de la passada generació i d'aquesta que, d'una altra manera, haurien viscut en la pobresa vergonyant amb la ment buida, han trobat la seua felicitat ensenyant medicina o qualsevol altra professió. Milers de mares han vist amb alegria el desenvolupament de la ment dels seus fills i han gaudit col·laborant en les "lliçons" i discutint de política amb els adolescents.

Nosaltres, que en cert sentit som les filles de les pioneres feministes, el pensament de les quals abasta l'univers, les vides de les quals són un llarg recorregut de delit mental i físic, a vegades d'intens èxtasi; nosaltres, almenys, mostrarem la nostra gratitud a aquelles que van encendre els focs sagrats abans de prendre la ploma i el paper per a criticar.

Quan es llegeixen les lamentacions dels homes suposadament intel·ligents sobre la iniquitat de la gent jove avui dia, sobretot del sexe femení, una no pot fer res més que riure's de la seua manera d'abordar el tema. Segons ells, semblaria que la nostra dona moderna va sorgir del no-res, com si ningú s'haguera encarregat de formar els seus cossos i de preparar les seues ments. En la mesura en què aquesta gent pren en consideració l'educació i la formació primària, la utilitzen per a insultar les feministes, que odien el sexe i que han preparat la dona moderna perquè prescindisca del seu dret fonamental: l'amor de l'home. Com pot encaixar això amb el clam dels bisbes en contra de la immoralitat sexual de la jove generació? Deixarem que Jàson o l'eloqüent autor de *Lisístrata* ho decidisquen. La nostra labor no és condemnar la dona del passat o del present, sinó registrar fidelment les forces que l'han formada i les aspiracions que modelaran el seu futur. Ella, i només ella, ha de ser la jutgessa del seu destí, i ni l'home ni el credo s'interposen entre ella i la realització dels seus ideals. Els homes han insultat les dones i la vida durant massa temps, i fins que les coses siguen més clares i la batalla més avançada no es podran establir les bases per a la cooperació entre l'home i la dona. En l'actualitat existeixen massa evidències que l'home, en nom de l'amistat i la preocupació, continua estant preparat per a arrabassar-nos les poques coses que hem aconseguit.

A aquells homes majors, que veuen amb horror com la dona de la classe mitjana-alta duu a terme bogeries similars a les dels homes de la classe mitjana-alta, la primera pregunta que els fem és: Quina educació han donat a les seues filles i què han ensenyat a les seues mares abans que a elles? Quines eren les idees sobre el destí que les van envoltar en els anys en què eren més influenciables? Molts, massa, respondrien que les seues filles van rebre l'educació d'una dama i que van ser instruïdes per a ser esposes de cavallers. Això ho coneixem de lluny. La dama menja, beu, digereix, es vesteix, toca el piano, balla, canta, maneja un pal de golf, se sotmet al sexe, pareix un fill sense la més mínima noció d'anatomia, surt de tot el procés fastigujada i, probablement, no té res més. De qui és la culpa? D'ella no. No s'ensenyava l'ofici de ser mare, ni fisiologia, a les escoles per a filles de cavallers, i no forma part del seu deure com a esposes de cavallers reproduir la seua estirp. Potser això és un consol.

De tota manera, un altre gran nombre de pares ens dirien que han donat a les seues filles una educació bona i liberal, a les escoles que hi havia, bons internats i col·legis de nivell mitjà que havien sorgit durant els últims cinquanta anys en resposta a la propaganda feminista. Per aquesta mateixa raó, tenim la dona treballadora que, igual que els seus germans, passa de puntetes per l'escola elemental. No hem d'oblidar que aquests estudis finalitzen als catorze anys.

Hi ha alguna cosa dolenta en aquesta educació de la dona? I, si n'hi ha, quina és? Crec que hem de considerar una resposta afirmativa. La raó està en el sentiment d'inferioritat creat en les dones per l'excessiva opressió, i el resultat natural és que el seu objectiu principal, pel qual han estat lluitant, era provar que eren tan bones com els homes en tots els aspectes. El segon objectiu era provar que podien fer les coses bé sense ells, de la mateixa forma que l'obrer, quan puja en l'escala social, cerca convertir-se en un *bourgeois*. Tots dos esforços són erronis. Cada classe i cada sexe té alguna cosa a aportar al conjunt d'èxits, coneixements i pensaments, alguna cosa que només cadascun d'ells pot donar, i es roba a si mateix i a la comunitat quan imita l'inferior. El moviment feminista, com una veu discordant en un emocionat míting públic, era reivindicatiu, emotiu i insegur de si mateix. No s'atrevia a cridar que les dones tenien cossos. La seua única esperança d'èxit era provar que les dones tenien ments. I tenien raó en això, que el fet fonamental sobre els homes i les dones no és que siguin dos sexes diferents, sinó que són éssers humans i, com a tals, han de compartir tot el coneixement del món i convertir-lo en la base de la seua companyonia i en la cria dels seus fills.

Moltes feministes entusiastes i solteres han sospirat des d'una escola secundària femenina davant l'estat de l'opinió pública, que les obligava a conduir les ments de les seues alumnes per camins per als quals no sempre estaven preparades, unes alumnes que podrien haver fet una bona feina a les universitats i demostrar que les dones poden superar els homes. Moltes altres, ben instruïdes per una mare, o per la tradició basada en els ideals de la virtut femenina, es vanagloriaven de les dones educades i asexuades que estaven creant i que un dia forçarien aquells homes salvatges i luxuriosos a atènyer-se als ideals que elles van establir per a les dones. Per què culpar-les? Culpem a qui corresponga. No serà més que una justa retribució per a aquells homes luxuriosos i el seu ideal de virtut femenina, si algun dia, en un món ple de prohibicions, es vegeren forçats a agenollar-se da-

vant el Mumbo-Jumbo⁶ creat per ells mateixos per a obligar les seues dones i filles a la submissió.

En aquella època, els ideals feministes per a l'educació tenien el defecte de negar o ignorar, en certa manera, el sexe. Les feministes tenien la patètica esperança que, fent això, podrien convèncer el mascle dominant que una dona pot ser sàvia sense deixar de ser una dama. Però vull destacar el fet que aquesta característica ha estat present en tota mena d'educació de la dona des de temps immemorials, especialment en la de les dames, i per això és impropï d'un home, jove o vell, usar això com una causa de retret cap al nostre sexe. Vam ser tan lluny com ens vam atrevir a anar-hi amb un ull posat en l'hostilitat masculina. Les joves feministes d'avui dia serien les primeres a admetre que potser hauria estat millor arribar més enllà. Mai hi ha hagut un període en el qual l'educació haja instruït les dones per a la maternitat, i ja és hora que aquesta educació comence. Mai hi ha hagut un període en el qual l'educació de les dones haja estat completament honesta, i ja és hora que aquest tipus d'educació comence. Quin coneixement pot tenir major importància vital per a les dones que l'anatomia i la fisiologia? Se'ls va permetre accedir-hi si anaven a ser metgesses i, en tal cas, només amb precaucions. Fullejant per casualitat les pàgines d'un llibre d'anatomia en una biblioteca d'una escola secundària femenina, vaig descobrir les fulles dels diagrames relacionats amb el sexe i la maternitat acuradament apegats. Què pot estar més calculat per a despertar curiositat i lascívia? No tenim dret a culpar les joves per esquivar el matrimoni, el sexe o la maternitat, o per modelar la seua figura de forma acriaturada, quan les tractem com a nenes i els ocultem, el major temps possible, el coneixement de la diferència del seu físic i, possiblement, del seu destí. No és el meu desig tornar als grans èxits del feminisme ni espantar les dones de les professions en les quals tenen el just dret a estar-hi. El que vull és trencar les últimes barreres. Artemisa és prima i valenta; Atena és majestuosa. Hem fet bé d'adorar-les en els seus santuaris.

Però la crida de Demèter, la fèrtil, és insistent. Per a poder sumar-nos als èxits d'aquelles que van venir abans que nosaltres, hem d'admetre planament que hem estat prenent falsa modèstia, i que per a nosaltres el cos no és un mer continent de l'ànima, sinó un temple de plaer i èxtasi: un temple per a abraçar el futur si és necessari. Per a mi, la tasca més important del feminisme modern és acceptar i proclamar la sexualitat; enterrar per sempre la mentida que ha corromput la societat durant massa temps, la mentida que el cos és una nosa per a la ment i el sexe un mal necessari per a assegurar la perpetuïtat de la nostra raça. Entenguem el sexe, atorguem-li la dignitat i la bellesa i el coneixement nascuts de la ciència, en lloc de l'instint brutal i la misèria; aquest és el pont que unirà la distància entre Jàson i Medea.

⁶ Mumbo-Jumbo era un ídol inventat pels homes a Nigèria per a terroritzar les dones que es comportaven malament. Els homes, no les dones, sabien que no existia. Vegeu *Mungo Park's Travels*.

D'origen escocès, Mungo Park (1770-1806) va explorar la regió del riu Níger des de 1795. Després de la seua tornada a Anglaterra, va publicar en 1799 la seua obra *Travels in the interior of Africa*. De retorn al continent negre, va morir a conseqüència d'un atac indígena (N. del E.).

III. ASPASIA. Les feministes més joves

Encara que hem admès que el primer objectiu del moviment feminista va ser obrir a les dones els camps del coneixement per a desenvolupar les seues ments i ensenyar-les a pensar, i que no hi ha hagut cap intent d'abordar la qüestió sexual, no és just afirmar que les primeres feministes hagen negat o menyspreat el cos constantment. Les escoles i les universitats es van ocupar d'oferir a les dones oportunitats per a desenvolupar el seu físic per mitjà de l'exercici a l'aire lliure, la natació, el tennis, l'hoquei, el *lacrosse*⁷. La jove victoriana va aprendre, a poc a poc, a avergonyir-se de la seua diminuta cintura i el seu maluc ample. Va aprendre que tenir bona gana⁸ és tan propi de la dona jove com de l'home jove, va deixar de prendre mossets en privat per a gaudir de bons menjars a les hores adequades. Sense fer-se notar i sense esmentar la fatídica paraula "sexe", les feministes solteres, posant èmfasis en la salut i el vigor, van construir una generació de dones joves que es mostrarien sinceres en una altra mena de desitjos, a part de menjar i beure.

No veig quin és el problema amb la nostra figura. Les vares d'acer i el cautxú són materials més moderns que les bigues de roure o el guix. Ni nosaltres, ni els nostres moderns amants, admirem les venus opulentes i indolents, entre nimbes florejats, que adornaven els sostres dels antics salons de ball. Eren criatures estúpides i autocomplaents, ni tan sols bones mares, malgrat el que diguen els sentimentals cavallers de barret i bigoti. Què és una bona mare ho discutirem més endavant; de moment n'hi ha prou a dir que els parts més perillosos es deuen més aviat a l'estretor de la pelvis causada pel raquitisme que als malucs cenyits per les cotilles de moda. Deixem als metges fer-se socialistes i alimentar els pobres, en lloc de perdre el seu temps lamentant la incapacitat per a donar a llum d'unes poques dones de moda que no tenen major importància. Avui dia, les dones de classe social mitjana-alta, i també la majoria de les de la classe treballadora, arriben a la maduresa sense portar cotilla. Realitzen exercicis gimnàstics i balls que proporcionen agilitat als seus cossos. Neden i juguen a l'aire lliure. Les que tenen prou diners com per a estar ben alimentades són gràcils i actives com gates, i igual de sanes. En els anys en què l'adolescència comporta una època de vanitat sexual intensiva, la cotilla pot fer poc mal. El cos petit i musculós no aguanta una cotilla rígida o molt atapeïda, i els ossos ja estan formats. El misteri del vestit femení ajuda a aparentar primesa: hi ha poques peces i cap aparatosa. Darrere d'aquest contorn acriaturat hi ha uns pits petits i fermes i malucs finament marcats, corbes abdominals i cuixes, tot tan agradable com el que puga mostrar la Venus de Milo.

Artemisa va modelar aquesta dona moderna. Això és clar. Té Artemisa el seu merecut reconeixement?

⁷ Els orígens del *lacrosse* cal buscar-los en els nadius que poblaven els Estats Units d'Amèrica i el Canadà. El *lacrosse* és un joc entre dos equips de deu jugadors que usen un pal amb una xarxa a la seua part superior per a passar-se una pilota amb l'objectiu d'embocar-la en la xarxa de l'equip contrari. En la seua versió moderna, el *lacrosse* es juga amb tres davanters, tres migcampistes, tres defenses i un porter (N. del E.).

⁸ Ha d'haver-hi una causa biològica per a la presumpta petitesa de l'apetit femení. Observant a un corb i a la seua companya devorant un tros de carn fresca, em vaig adonar que ella només va obtenir una diminuta porció que el mascle va rebutjar. Pot això significar que, en el món salvatge, només sobreviuen les dones que aconsegueixen subsistir amb el poc que els mascles els deixen? És això un exemple d'una herència sexual?

Tem que, per una vegada, hem d'admetre que els bisbes tenen raó. Malgrat tot el que fa l'Església, malgrat una educació dirigida, fins on les autoritats poden controlar-la, a les ties religioses i ressentides, la jove moderna no és molt moral. És una imatge patètica la que l'autor de *Lisístrata* ha dibuixat de nosaltres, com a éssers asexuals, anant d'un costat per a un altre amb metro o autobús, com a peces d'una màquina, a un treball monòton privat de tot entusiasme, guanyant-nos la vida i girant l'esquena als homes com a resposta a la propaganda feminista. L'home és l'enemic, el que ha de ser derrotat en les seues pròpies professions, el que ha de ser rebutjat quan ataca la virtut femenina. Això em fa pensar. Aventuraria que, proporcionalment, hi ha menys dones que mantinguen la seua virginitat fins a la mort que en l'època victoriana o en l'edat mitjana. Amb tota probabilitat és el sexe, i no l'absència d'aquest, allò que fa que les dones s'aferren amb tanta tenacitat al seu dret a guanyar-se la vida. El matrimoni porta amb si un marit gelós i intolerant, fills, veïns impertinents i tafaners, una esclavitud degradant i humiliant per a la major part de les dones. Trenta xílins a la setmana i la mecanografia o el treball en una botiga, la boca callada, un moviment segur de cap i l'afirmació que la independència és el millor, i, en un segon pla, un amant amb qui passar les vetllades, un amant que no tinga demandes i que no et puga esclavitzar. Un amant que potser suplica convertir-se en un marit, però que no tindrà possibilitats tret que tinga uns ingressos bons i assegurances. El matrimoni el canviaria: Aspàsia ho sap. El matrimoni li robaria a ella els trenta xílins a la setmana, que és l'única cosa que s'alça entre ella i l'abisme de la submissió ancestral. O bé, Aspàsia ensenya en una escola o una universitat, és una professora qualificada dedicada al seu treball i als seus alumnes. Podria ser fins i tot una investigadora d'una branca difícil de l'aprenentatge, una tasca que és per a ella un alè de vida. Podria ser una doctora del servei públic, atenent i aconsellant mares i fills. És encantadora, vital, creativa. Un home se li acosta. Unes vacances de plaer i la por d'un escàndol que posaria fia al treball que Aspàsia tant s'estima, o el matrimoni i la certesa que deixarà el treball immediatament. "Tria", diuen els bisbes i els directors de col·legi (sovint la mateixa persona); "tria", diuen les autoritats públiques, que fan costat a l'Església i que prefereixen que les dones no es dediquen a una professió tan poc delicada com la cirurgia i la medicina, «tria entre l'amor i el deure cap a un home i el servei a la comunitat». Això no és feminisme, les feministes han lluitat contra això persistentment, és cristianisme medieval. Planteja una elecció entre plaer físic i servei a la ment i a l'ànima. Manté la clàssica teoria que defensa que la renúncia al món, a la carn i al dimoni és el camí cap al deure i la salvació. Estic al corrent de les discussions sobre la pressió econòmica, el dret natural dels homes casats a treballar, la penosa situació de tenir fills i dones al seu càrrec. Res d'això és fonamental i l'home gelós ho sap. «Divideix i venceràs» és el principi utilitzat amb els sindicats i funciona igual de bé en la lluita feminista. Convenç la dona soltera que la casada és una competidora deslleial⁹, terroritza-les tot el que pugues fent-los creure que sucumbir al sexe és una cosa impròpia, vergonyosa i punible amb la misèria eterna, dins del matrimoni o fora d'ell, i així podràs prevenir que les dones s'associen en contra teua.

Però això no succeiria si Aspàsia parlara. Tant de bo ho fera i posara fi a aquesta mentida per sempre. Podria dir-nos com, especialment durant els anys de la guerra, les joves

⁹ Aquest pla ja no funciona, com ha quedat palès en l'acritud de la Unió Nacional de Professores enguany (1925). Les dones intel·ligents són més benvolgudes que abans i les professores saben que poden voler casar-se algun dia.

han fet l'últim pas cap a l'emancipació de la dona, i han reconegut, tant per a elles com per als seus amants, la naturalesa recíproca de l'amor sexual entre un home i una dona. Sembla un lloc comú, però, de fet, és una revolució. Resulta estrany que la proximitat de la mort, de les bombes i del foc enemic no haja intensificat pensar en la santedat i en el cel. Va fer que les poques regles per a mesurar la moralitat semblaren absurdes; va provocar la burla sobre la ubiqüitat de la virtut femenina. Al mateix temps que la pobresa i els pares desaconsellaven el matrimoni, en un temps d'inestabilitat i mort, les nostres modernes aspàxies prenen l'amor de l'home i donaven el seu amor de dones i declaraven aquesta unió, lliure i completa per ambdues parts, el regal més preuat que els déus immortals puguen atorgar. No hi ha res nou en això, dirà el moralista, és només maldat. Sí, hi ha una cosa nova: que, encara que aquestes joves puguen ser conduïdes per la por i la fama a l'acceptació d'antics codis i convencions, per dins saben que no han fet res dolent i no admetran una condemna per haver pecat. El sexe, fins i tot sense fills i fora del matrimoni, és per a elles una qüestió de dignitat, bellesa i plaer. Tots els puritans, i la major part dels homes en el transcurs dels temps, han intentat convèncer la dona que el seu paper en el sexe és l'embaràs i el part, i no el plaer momentani. Seguint el mateix raonament, li pots dir a un home que el seu paper consisteix en la caça i escorxament d'animals per a obtenir aliment i vestits. Gaudir i admetre que gaudim, sense por o remordiment, és un triomf en honestedat. Anirem més lluny i direm que la poligàmia, oferta als homes com una solució a les nostres vides asexuals, no és una solució si nosaltres som poliandres. És inútil continuar fingint sobre aquest tema com ho fan tots dos sexes. La pura veritat és que hi ha tants tipus d'amants entre les dones de totes les classes com entre els homes, i que res, excepte l'honestedat i la llibertat, podrà fer possible la satisfacció instintiva per a tots. Concedim a cada home i a cada dona el dret de buscar la seua pròpia solució sense por a la censura pública. Les qüestions morals d'aquest tipus no poden ser decidides per unes poques regles abstractes. No hauria d'estar mal vist que un home tinguera sis dones, sempre que ell i totes elles trobaren la felicitat en aquest acord; tampoc hauria d'estar mal vist que una dona tinga sis marits i un fill amb cadascun d'ells si ella i ells estiguessen satisfets amb aquesta vida. L'error està en les regles que constitueixen barreres entre els éssers humans, els quals, d'una altra manera, arribarien a un enteniment mutu més profund. I qualsevol home o dona intel·ligent i vital pot donar fe que conèixer-se mútuament com a amants és haver arribat a un enteniment mental i espiritual complet, i alhora físic, que és enriquir permanentment les vides, les capacitats, les energies i les il·lusions d'ambdós. No fa falta establir divisions entre cos i ment. No existeix tal diferència. Una manera de caminar, de riure's, uns pensaments parlats o escrits, gestos d'amor i ira, color i to d'ulls o cabells; això és un ésser humà, ja siga home o dona. Aquesta és la manera de pensar de l'individu modern. Quan pensem així ens sembla absurd discutir si l'amor entre un home i una dona ha de detenir-se abans d'arribar a un determinat punt de l'expressió física. És inútil dir que un intercanvi mental és suficient. Per contra, els amants saben que l'enteniment sexual és la millor manera de captar les qualitats de la ment de l'altre. Igual d'inútil és argumentar que cal privar una dona dels seus drets si no té fills. Això no és cert.

Es diu que els éssers humans moderns, a força de no valorar el cos, degeneren físicament i perden els grans plaers de l'amor. Les seues digestions són pobres, ens diuen, el seu alè fètid, les seues dents estan fetes malbé. Va ser l'amor més plaent aleshores, en els vells temps, quan els banys eren desconeguts, quan un "alè agradable" en una dona era

una cosa tan estranya com per a ser cantada pels poetes i l'olor de suor rànica era gairebé ofegada per un perfum fort? John Donne va escriure versos a la puça que va veure niant a la falda de la seua dona. Existeixen pocs cavallers avui dia que pogueren afrontar la possibilitat de fer l'amor amb una de les refinades dames dels últims sis-cents o set-cents anys a Europa si elles es presentaren davant ells de la mateixa manera que ho feien davant els amants del seu temps. És veritat que ni les bestioles, ni la brutícia, ni la misèria, iguals per a tots dos, poden frenar la passió del sexe, tant en el passat com en l'actualitat, però jo no crec en la teoria que com més malament estiga el nostre físic més plaer experimenta el nostre cos. La salut, efectivament, és essencial, però la salut s'està aconseguint en el món modern, no a través d'un retorn al salvatgisme, sinó amb l'ús de la intel·ligència. Crec que els cossos dels joves d'avui dia, als quals se'ls han donat més oportunitats, són més sans, tant per dins com per fora, del que ho eren en el passat. I crec que la desaparició del dualisme religiós i moral entre ment i matèria està aportant a la vida, especialment a l'amor sexual, a la maternitat i a la cria i educació dels fills, una alegria, un entusiasme i una promesa que superen qualsevol cosa coneguda en el passat a través del mer instint. No es tracta d'una desaparició del dualisme a través d'una victòria aclaparadora d'un d'ells, ni d'un control racional i moral, ni que ens deixem portar pel materialisme sensual, sinó d'un millor enteniment de la psicologia i la fisiologia, basat en els descobriments de la ciència física. Clar que estem alterades! Al final és possible una civilització sense decadència. Conreem el coneixement i la paciència, ja que l'insult i la violència ho arruïnaran tot.

És tasca de les dones modernes i dels homes que poden entendre el problema posar fi al secretisme, a la vergonya i a la privació relatives al sexe. Hi ha hagut molta llibertat d'acció, però menys valentia amb la paraula, a causa de les fortes sancions que es van establir. Per a algunes dones és impossible parlar; aquelles que estan fora de perill han de lliurar la batalla. Com li agrada a la gent gran i respectable un home jove vigorós com un déu! Com miren recelosos i intimidats el seu equivalent en el sexe oposat! Tenim una societat que està sempre oprimint i coartant les seues millors dones, ofegant les seues veus tant en l'educació com en la vida pública, i després es torna contra elles perquè és el resultat d'anys d'intimidació. Permeteu que es casen, dieu, i tenir èxit en el seu matrimoni i amb els seus fills. Això seria suficient a no ser pels tabús i les imposicions que envolten el matrimoni. El feminisme va treure les dones de les seues llars perquè puguen tornar armades i alliberades per a fer tolerable el matrimoni. Les dones que van ser lliures recorden l'horror que implica el matrimoni: un obstacle per a la majoria de nosaltres a l'hora de desenvolupar una activitat lliure en la vida pública; un contracte per a tota la vida que només pot ser trencat en cas de deshonor o escàndol públic; ties, oncles, deures socials que exasperen i són totalment innecessaris; la convenció que, en endavant, marit i muller seran un i indivisibles, i la dona haurà de carregar amb la cura i amb els problemes del seu marit; mirades de sorpresa i retret si gaudim socialment amb la companyia masculina; contenció en els modals d'homes que abans eren els nostres amics; ingressos, si encara en tenim algun, gravats com si formaren part dels del nostre marit; els fills que hem tingut de manera il·legítima i que haurien de ser nostres, passen ara a ser del nostre marit, i el pitjor de tot són les mirades i els somriures de dones ximples, forçades a l'esclavitud, que ens feliciten per haver-ho fet bé i haver-nos assegurat la vida.

Que ningú crega que estic exagerant. És l'acumulació de tots aquests detalls i de la pressió de l'opinió pública el que, a poc a poc, destrueix el valor i el judici independent

de les dones casades que, mentre estaven solteres, havien estat brillants i extraordinàries. El fet és que amb el matrimoni ens situem en el mateix lloc que milions de dones la visió de les quals sobre el que hem fet és totalment diferent a la nostra. De la mateixa manera que un ministre laborista es corromp amb l'uniforme de la Cort, una dona lliure ho fa amb el contracte matrimonial. Només el nostre desig de tenir fills ens fa suportar-ho. Nosaltres, per a qui la naturalesa recíproca de l'amor sexual és sagrada, per a qui una unió amb fills és igualment digna per a ambdues parts, per a qui el nostre lliurament en l'amor és un regal lliure, el major que podem donar; nosaltres, que no ens lligaríem ni lligaríem a ningú quan no existeix l'amor, hem de sotmetre'ns a un contracte basat en drets de propietat i possessió, a la compra-venda dels nostres cossos, a una llei que concep les injustícies conjugals com el pecat, el càstig i la justa venjança, i a una Església la major concessió de la qual és ordenar-nos que "servim" en lloc d'"obeir" els nostres marits. Crea, oh, Aspàsial, un sindicat d'amants per a conquerir el món i crida ben alt que no hi ha cap altre lloc en el qual el feminisme siga tan necessari com en la llar.

IV. HÈCUBA. Les mares feministes

Fins ara m'he abstingut d'entrar en una discussió detallada sobre la dona moderna i la maternitat, perquè encara és necessari aclarir que per a les dones és perfectament possible i permisible aconseguir una vida plena i activa sense ella. Sóc conscient que algunes persones religioses consideren, com un principi moral, que el propòsit de l'amor sexual no és el gaudi mutu, sinó la perpetuació de la raça. Sóc també conscient que els militaristes imposen a les dones la necessitat del matrimoni i de grans famílies com un deure patriòtic. És més, alguns metges han fet l'impossible per a intentar demostrar que l'ús d'anticonceptius és perjudicial per a la salut i és antinatural. Hem d'assenyalar que aquestes mateixes persones no tenen cap problema que les dones porten dins artefactes preventius de goma durant mesos, ni tampoc a posar pegats de plata, paper maixé o altres materials estranys a l'interior i l'exterior d'éssers humans mutilats en la sana i natural activitat anomenada guerra. No estic preocupada per la moralitat de les convencions o de les supersticions, sinó per la moralitat de l'experiència. L'experiència de la dona moderna ens diu que el sexe és una necessitat instintiva, tant per a elles com per als homes, i que la prevenció de l'embaràs no els provoca una pèrdua d'elegància, salut o felicitat. Per contra, una vegada que emprenen la tasca de la maternitat, els anticonceptius són una protecció benvinguda per a la salut i per a la recuperació en els períodes de descans entre els embarrassos. No negaré que la major felicitat coneguda per l'ésser humà siga la unió, completament imprudent i d'afecte mutu, entre dues persones vitals i intel·ligents que desitgen crear un altre ésser humà que siga un constant record de la bellesa d'aquest moment. Però existeixen moltes raons, que ara discutirem, que desaconsellen tenir un fill cada any. Recentment, he llegit en un article de G. K. Chesterton que el sexe sense la gestació i el part és com tocar la trompeta i agitar les banderes sense arribar a lluitar. Venint d'una dona aquestes paraules, encara que demostrarien inexperiència, podrien denotar dignitat; venint d'un home són un insult imperdonable i intolerable. Quin és el paper de l'home en el sexe si no és un perpetu agitar de banderes, toc de trompetes i una evasió de la lluita? La immensa majoria dels homes ni tan sols són afectuosos o amables amb les seues do-

nes quan estan embarassades o criant, i tampoc no brindaran la seua ajuda i el seu suport en la cura dels fills petits.

Una revolta en contra de la maternitat en les condicions actuals no seria sorprenent, ni del tot lamentable. Existeix un bon nombre de dones les ments i els cossos de les quals no estan preparats o no han estat preparats, durant el seu desenvolupament i educació, per a tenir i cuidar fills. Això és una font d'angoixa per a molta gent que, com he dit abans, no va pensar en això al seu degut temps, quan s'estava desenvolupant l'educació de les dones a les escoles públiques i privades. Fins i tot ara, aquesta mateixa gent s'oposa al remei més segur, que és ensenyar ciència, fisiologia i la bellesa del sexe i de la maternitat als nens i nenes des d'una edat primerenca. El govern del comtat de Londres, en el qual hi ha moltes persones realment alarmades pel descens de la taxa de natalitat i pel descontentament i la irresponsabilitat dels joves moderns, acaba d'oposar-se, després de consultar a directors i directores de col·legis acuradament seleccionats per la seua moral, a la proposta que s'ensenyi educació sexual a les escoles de primària i secundària. Ens diuen que, en l'actualitat, els nens i les nenes de qualsevol classe social adquireixen aquests coneixements fàcilment per si sols, però el mer coneixement no és l'única cosa important en la ment d'un adolescent. Els temes dels quals no parlen ni pares, ni professors, els temes tractats en veu baixa pels líders morals i espirituals, envoltats d'insinceritats, farses i sentiments falsos, estan destinats a ser considerats desagradables pels joves tranquils i a provocar riallades obscenes en els més esvalotats.

Això no vol dir que la informació sexual haja de ser donada en un esperit d'evangèlica solemnitat i exhortació, ni tan sols de sentimentalisme. Tot el que fa falta són classes de fisiologia, impartides com una cosa normal, igual que s'ensenyen la botànica o els estudis de la naturalesa, i llavors es pot explicar als nois el funcionament dels seus cossos, com mantenir-los sans i com no malgastar i destruir les seues energies massa aviat. És més, haurien de dir-los que la dona no és un objecte ni una serventa, ni tan sols un ser inferior, sinó una companya en la felicitat i en els assumptes de la vida, que no hi ha cap qüestió o dificultat, pública o privada, que no es puga discutir i valorar amb ella, i que té el dret a participar en les decisions que afecten la vida junts: els nens, els diners i la gestió de les qüestions d'Estat. De la mateixa manera, a les nenes haurien d'explicar-los els canvis físics de la pubertat, el matrimoni i la maternitat, com es desenvolupa el fetus, quin menjar i cures necessita la mare i, més endavant, el bebè. No hi ha res massa difícil o xocant en tot això per a les ments joves o adolescents. Moltes de nosaltres podem recordar els conclave secrets amb les nostres amigues quan ens reuníem i reconstruíem alguna cosa amb els trossos d'informació que aconseguíem obtenir, per a suplir, com podíem, aquest coneixement amb l'instint recentment despertat. Algunes potser aconseguim recordar haver vist escrits obscens a les parets del col·legi, dels quals de seguida els monitors, escandalitzats, donaven part i, al moment, eren esborrats per les professores amb una horrible i portentosa solemnitat que ens feia sentir que havíem estat a punt de descobrir un secret increïblement pervers i horrible. Una senzilla conferència amb informació concisa podria haver dissipat el misteri d'una vegada per sempre i haver-li conferit un sentit de màgia, sorpresa i ambició. Les més afortunades vam ser capaces de crear una actitud més positiva a través de l'estudi a les biblioteques i del somni derivat de la lectura de poemes. Sense cap altre ensenyament que aquell que deia que havíem de buscar a algú amb el qual casar-nos algun dia, i que el matrimoni era un destí meravellós fins i tot per a les dones amb educació, i sense creure'ns cap dels tabús morals que ens

envoltaven, algunes de nosaltres podem recordar, no obstant això, l'orgull d'ocupar-se del cos, cuidar la salut i l'aspecte, evitar l'excés, el sobreesforç i la sobrecàrrega de treball, perquè valoràvem els nostres somnis sobre els fills que els nostres cossos anaven a produir; no nens normals, per descomptat que no, sinó criatures prometeiques, dotades amb tots els dons que l'home mortal puga robar als gelosos déus, forts, bells, intel·ligents i valents, reis i conqueridors, no dels seus semblants, sinó de la naturalesa i del misteri del món. No hi ha cap dona, tret que haja estat totalment deformada per una educació errada, a la qual no commoguen aquests somnis i aquestes visions. I si n'hi ha, deixem-la passar: no la necessitem per a perpetuar la raça, i no la induïm a ser mare a través de sentimentalismes i falsa informació o ocultant-li els mitjans perquè es protegisca si no està completament decidida a tenir un fill.

Volem millors raons per a tenir fills que el fet de no saber com prevenir-los. No hem de concebre la maternitat com una cosa tan comuna i fàcil que qualsevol puga experimentar-la, sense mal ni sofriment, i criar els seus fills competentment i de manera adequada. Sense suscitar por o temor hem d'explicar francament a les dones joves el dolor i l'angoixa del part i l'ansietat i els dolors que configuren el destí de tota dona que és mare per decisió pròpia i que, per tant, estima els seus fills. De tota manera, no es guanyarà res forçant la temerosa o la feble, a través de mentides o obligacions, a un dolor del qual es ressentirà i a una responsabilitat que eludirà. Es pot aconseguir molt més preparant la dona en el coneixement, el coratge i la força física, i deixant per tant al seu propi instint i a la seua ment que li diguen que, per a crear nous éssers humans, valen la pena les incomoditats i el sofriment pel qual necessàriament ha de passar. Aquelles en les quals es manté la força per a crear, quan són lliures per a triar i coneixen tots els factors, són les millor preparades per a portar nens al món i inculcar-los entusiasme i valor. Les altres només comunicaran por i aversió per la vida, una cosa que els individus i la comunitat ja tenen bastant¹⁰.

No vull dir amb això que hàgem de tornar al part natural, menysprear l'ajuda de la ciència i deixar que la seua punxada espante les més febles i les covardes. En aquesta qüestió els atacs dels nostres crítics són contradictoris. Ens condemnen per haver buscat l'ajuda de la ciència per a mitigar el nostre sofriment i, al mateix temps, ens diuen que tornar a un part natural retornaria una eufòria i una absència del dolor perduda des de fa milers d'anys. No crec que per a una raça comparativament civilitzada, per a cap raça que veritablement puga ser considerada humana, el part s'haja produït alguna vegada sense dolor. La posició vertical, considerada pels divins del segle XVIII com una font d'orgull per a l'home, va ser la primera injustícia per a la dona. Tampoc crec que els sofriments de les dones modernes siguin pitjors o els seus parts més difícils que els de les dones del passat. Són observades de més a prop, les dificultats són conegudes i, allà on es disposa de tècnica, els parts problemàtics tenen menys possibilitats d'acabar malament. En el passat, la dona fràgil moria o quedava delicada, sense que un doctor la visitara i amb por de queixar-se. La gent que viu i creix en un estat natural no és, en absolut, tan sana i vigorosa com el que els nostres moderns rousseaus ens volen fer creure: moren més nens dels que sobreviuen, i els que sobreviuen pateixen defectes i deformacions que haurien

¹⁰ Les antifeministes que veuen en les dones emancipades únicament dones fadrines a les quals perseguir haurien de consolar-se amb el fet que, si tenen raó, la maternitat voluntària destruirà finalment el femanisme: els fills de les dones que desitgen apassionadament la maternitat heretaran forts instints paternals de supervivència; les poques feministes "de circumstàncies" no es reproduiran.

pogut ser remeiats amb el coneixement i la cura adequats. Això, els estralls de la verola i d'altres malalties i les deformacions derivades dels accidents naturals de la vida no tractats amb cures mèdiques, provoquen molta més lletjor que la marca d'un instrument obstètric en la templa o en el front. D'altra banda, la joventut passa més ràpidament. Els homes i dones que veiem en la vida moderna, encara bastant joves i ben conservats, amb cares rodones i dents empastades o arreglades, estarien morts en una societat més primitiva, o arrossegant-se, inútils, menyspreats, desdentats i amb les galtes enfonsades en les llars dels seus fills i filles.

La decadència i el dolor són part de la naturalesa. Contenir la primera i mitigar el segon ha estat l'objectiu en el qual han estat treballant les ciències relacionades amb la fisiologia. Primer buscant un remei i després passant a la fase de prevenció. Actualment, el principi de la medicina intel·ligent és reforçar aquell que està feble en un cos, a través de l'alimentació i de l'exercici, en comptes de recórrer als suplementos artificials. Alguns membres paralitzats tornen a funcionar, les dones mantenen les seues dents blanques i fortes després de diversos embarassos. Això no s'aconsegueix amb una tornada a la naturalesa, sinó augmentant la civilització i el coneixement. Així és com hem arribat a la situació actual. Podem, nodrir la terra, creuem espècies vegetals. Les hortalisses amb les quals l'entusiasta de la naturalesa ens anima a viure són el producte de la ciència i de l'artifici de milers d'anys de cultiu, nitrats de Xile, habilitat de l'investigador i habilitat del jardiner. S'accedeix el mateix amb els animals que alimentem per a proveir-nos de carn, ous o llet. L'agricultura i la ramaderia ens resulten naturals, però no eren naturals en un passat llunyà. Quant al cos humà, almenys des del meu punt de vista, estem començant a acostar-nos a l'actitud correcta. Entre la gent intel·ligent del segle passat hi havia més costum de medicar-se davant malalties insignificants. En l'actualitat busquem la millor forma de vida perquè aquestes malalties no es produïsquen, i substituïm les ajudes a la digestió i al funcionament correcte dels nostres cossos per una dieta equilibrada. Fem el mateix en la criança dels nostres fills, i aquesta actitud seria més generalitzada si aquells que ens governen, la premsa, l'Església, els rics i els polítics, consideraren veritablement important el que cada home, dona i nen de l'Estat gaudira de bona salut i felicitat i, per tant, elaboraren les lleis necessàries sobre la manera de vida, la salut i l'alimentació de primera necessitat per a tots, en comptes de fer propaganda de remeis de remeiers i patentar substitutius preparats per farsants.

Tornant a l'aplicació de la ciència i de la naturalesa a la maternitat, hem de parlar d'un especial sentimentalisme i superstició heretats de períodes històrics salvatges, i que afecten tant aquestes qüestions com el sexe. L'absència de sofriment en el part és tabú en el codi moral japonès, igual que ho era en la moral cristiana fins fa poc. La religió ha persistit en la idea de concebre el cos de la dona com una cosa impura quan està desenvolupant les seues funcions més importants, que és purificat després a través d'unes oracions especials a la divinitat¹¹. Trobem aquest mateix salvatgisme tant en el judaisme¹² com en el cristianisme, en tots dos a mode d'exhortació a ser fructífer i a multiplicar-se i, per tant, a passar per la vergonya i la impuresa el més sovint que puguem. S'hi considerava un espant i una atrocitat que s'usara cloroform per ajudar-nos. I és encara més espantós quan es descobreixen mitjans per a no tenir fills en absolut. Fins avui, la majoria dels

¹¹ Vegeu els oficis religiosos per a la purificació de dones en el Llibre de resos.

¹² *Levític*, XII, 1-8.

metges i dentistes es negaven a donar un analgèsic i extreien la dent danyada minant la força de la mare embarassada amb nits sense dormir i dies de grans dolors. Malgrat tot, això pot fer-se amb una cura raonable i amb destresa. Darrere de tot això es troba la creença mística que, d'una manera o una altra, la naturalesa treballa millor sense ajudes i sense noses, misticisme que ha derivat en un tabú salvatge. La vida és tan pertinaç que, per alguna raó, algunes sobreviurem fem el que fem; no obstant això, aquesta no em sembla una actitud adequada en una mare racional.

La veritat és que no s'espera o no es desitja que les mares siguin racionals. L'instint maternal és tan meravellós, la devoció maternal tan sublim, exclamen alguns estúpids sentimentals. Malgrat tot el que puguem conèixer de la vida i del món, en aquests temps moderns es continua esperant de nosaltres que, una vegada casades, ens submergim en un caos d'instint i ignorància del qual no tornarem a sortir si l'home i la venjativa ment de la conca ho poden evitar. Ens diuen que som unes privilegiades per poder donar a llum un fill per a l'Estat cada any, bressolar el bressol, rentar, apedaçar i transmetre a les nostres filles el saber sobre la manera de portar una casa i cuidar als fills, igual que nosaltres el rebem de les nostres mares. És una estampa tan bonica que és una pena que siga completament falsa. Les mares tradicionals no tenien aquest saber, i el seu instint era inadequat. Quan tot sortia bé era més una qüestió de sort que de coneixements. Adoraven o castigaven, aclaparaven amb atencions o amb severitat i desconsideració. Acaronaven quan havien de ser dures, eren dures quan havien d'haver acaronat, sobrealimentaven, desnodrien o triaven el tipus de menjar equivocat. Des que ha començat la moda que les dones tinguen ment, els llibres per a mares s'han tornat més científics i les nostres preguntes intel·ligents han trobat, a través de la recerca, una resposta més adequada. Qualsevol mare amb una mica d'intel·ligència que haja criat un o més fills durant el primer any de vida i fins a l'edat de cinc anys admetrà, avui dia, que el coneixement científic li va resultar de més utilitat que tot l'instint i l'adoració a la seua disposició. Realment, crec que l'anomenat instint maternal en la cura i l'enteniment dels bebès consisteix en un hàbit adquirit, gairebé imperceptiblement, durant la cura del primer fill, i que, davant l'arribada del segon, floreix com una unitat instintiva. La mare moderna, considerada com a desproveïda d'instint maternal per no saber cuidar el seu fill, simplement no ha après perquè la necessitat no l'obliga a complir funcions pràctiques. I això és cert, encara que en menor mesura, de mares que donen el pit als seus fills.

La gent continuarà creient que les dones no civilitzades sempre van ser capaces d'alimentar els seus fills de manera natural. Molt sovint havien de recórrer a l'ajuda d'una altra mare i, quan això no era possible, el nen moria. És veritat que la nostra adaptació a les condicions de la vida moderna, a l'estrès, unit al treball excessiu de les dones a les ciutats i en els districtes industrials, han fet que donar el pit siga menys habitual que en el passat. Però aquí, de nou, l'estil de vida no va cap a un retorn a la naturalesa, que seria impossible, perquè no podem destruir de cop la industrialització i les ciutats, sinó cap endavant, cap a un aprofundiment en el coneixement. En comptes de ficar-se amb les mares i dir-los que és dolent no donar el pit als seus fills, permeteu-los saber com, amb una cura prenatal de la salut i de la força, a través d'una dieta, amb un deliberat control dels nervis, elles poden alimentar els seus fills amb comoditat i plaer, i sense perjudicar la seua salut ni abandonar el treball que necessàriament han d'exercir, ni tampoc la seua bellesa. Aquí, de nou, si l'elecció és lliure i, per consegüent, el fill és desitjat ardentment, existeixen més possibilitats d'èxit amb la lactància. I conèixer els components químics de

la llet de vaca i dels aliments patentats en comparació amb la llet materna, induirà la mare moderna a alletar el seu fill més que tots els insults o les ximpleries sentimentals.

Així doncs, en referència a la higiene durant l'embaràs, podrien les nostres mares haver-nos ensenyat alguna cosa sobre els diferents valors nutritius dels aliments, sobre proteïnes, menjars que continguin nitrogen, sobre el calci de les verdures per a les dents i els ossos o sobre la prevenció de menjars amb massa albúmina? El coneixement sobre allò que pot fer una dieta per a ajudar-nos a nosaltres durant l'embaràs i als nostres fills en els seus primers anys de vida està per desenvolupar, però existeix de tota manera. Hem de deixar-ho de costat i tornar al pur instint? El que els massatges i els exercicis reparadors han ensenyat pot ser aplicat als nostres cossos durant l'embaràs i després del part. És probable que un estudi més profund sobre les funcions dels músculs de l'esquena i de l'abdomen ens permeta ensenyar a les dones a exercitar i controlar millor el seu cos, de manera que puguin tenir un part gairebé sense dolor i recuperar després l'aplom i l'activitat de forma més completa i ràpida. En les condicions actuals, els músculs que estan massa rígids o massa febles s'expandeixen i no recuperen mai el seu to; uns altres, els de l'esquena per exemple, no s'exerciten durant un temps i ja no es recuperen. En la classe mitjana, la mandra de la dona és sovint la causa dels parts difícils i de les males recuperacions de la figura física. Entre les dones de classe treballadora, la ràpida incorporació al món laboral després del part és massa dura i no permet exercitar el cos de manera adequada. En ambdues, la ignorància, que porta a alimentacions equivocades durant l'embaràs, i la por de fer mal al bebè, que porta a realitzar moviments rígids i extremadament acurats, són responsables d'un gran nombre de problemes. Els efectes psicològics també poden ser seriosos. La majoria de les dones desenvolupen, durant l'embaràs, tanta sensibilitat com timidesa per a protegir al nen. Una dona extremadament fèrtil mai tindrà l'oportunitat de recuperar-se d'això. Per aquest motiu moltes velletes atabalades no poden travessar el carrer sense l'ajuda d'un policia. Amb el control de la natalitat, en dos anys qualsevol mare pot recuperar completament els seus nervis, les seues ganes de viure i tota la seua força muscular.

L'autor de *Lisístrata* suggereix que amb una dieta podem produir bebès primis i, així, tenir parts més fàcils. Això pot ser veritat, però és curiós que l'experiència de diverses mares i de diversos metges demostre que l'excés de proteïna (el consum de la qual ha de ser evitat segons el senyor Ludovici) té com a resultat un bebè prim i una mare corpulenta, i que, d'altra banda, els menjars lleugers i rics en nitrogen mantenen la mare prima i àgil, però donen com a resultat un bebè gras d'un pes entre 8 o 9 lliures. Crec que la grandària dels nostres bebès potser no és tan controlable com s'ha volgut assegurar. L'herència té a veure en això. Els nens a vegades tenen pares grans. El que té ovelles sap que no ha d'apariar carners grans amb ovelles petites.

De tota manera, més que un retorn als instints desorientats de les nostres avantpassades, seran la franquesa i la intel·ligència, que el feminisme ha fet possibles per a les dones, les facultats que portaran la solució i el progrés. El coneixement de la maternitat és una ciència que està començant ara, però que no està seguint les línies que el convencionalisme i els moralistes esperaven. Desafia al sentiment, ridiculitza el sacrifici poc intel·ligent i innecessari, no es mostra indiferent davant el dolor, sinó que exigeix coses. Comença amb el control de la natalitat, que per a molts significa la negació de la maternitat, però que per a la mare creativa és la base del seu treball.

Suposem que haguérem educat les nostres joves judiciosament sobre els problemes físics, com indicava abans en aquest capítol. Quan aconseguiren la maduresa, què hi trobarien? Si pertangueren a la classe mitjana o alta, una vida no del tot intolerable. El feminisme ha aconseguit per a elles el dret a accedir a la major part de les professions i, per poc capaces que siguem, poden aconseguir treball. No obstant això, hem d'admetre que, des dels anys de la Gran Guerra, les dones de totes les classes han suportat els escassos increments dels salaris. La falta de llibertat sexual és una càrrega terrible, però la solució recau finalment en les seues mans. La vida matrimonial encara ofereix comoditats raonables i bon menjar per a un home, la seua esposa i dos o tres fills. Però el matrimoni tardà, a causa de la falta d'oportunitats per als homes i a la carestia de la vida, propícia que els cossos joves de les noies es desgasten pel desig, tret que siguem prou atrevides com per a seguir les nostres modernes aspàxies. Aquesta espera per a casar-se és un veritable perill per a la salut de les dones joves que la gent convencional i poc imaginativa no vol afrontar. Provoca desordres nerviosos que freguen els límits de la bogeria.

Quant a la cura del cos durant l'embaràs i el part, i a l'alimentació del seu fill, la mare de classe mitjana està en situació de seguir el que la ciència moderna pot ensenyar-li. No pot tenir una gran família, això és veritat, i sentim pertot arreu que és molt dur per a la classe mitjana pagar una educació apropiada per als seus fills¹³. Ens diuen que es penalitza als millors exemplars, que s'estan extingint. Això forma part d'un problema molt major que inclou la lluita de classes. Totes les mares ambicioses, des de les esposes dels miners a les aristòcrates, voldrien criar excel·lents individus que reberen una educació completa i que després entraren en una de les professions intel·lectuals. Òbviament, això no és possible. I, si es dona una habilitat igual en dos nens amb diferents tipus de vida, no existeix una raó justa per la qual el nen de classe treballadora, que té menys menjar bo i pitjors condicions de vida i que, per tant, està menys preparat per a aguantar la pressió, hagi de preocupar-se pel sistema de beques, mentre que el camí de l'altre nen és aplanat fins que arriba a una posició dominant. Home a home, dona a dona, els treballadors serien iguals a la classe mitjana en força i habilitat si tingueren la mateixa alimentació, les mateixes comoditats i la mateixa preparació. En realitat, la classe mitjana està sent contínuament proveïda des de baix en una generació o dues com a màxim. Els pares i les mares de classe mitjana no tenen dret a demanar el privilegi d'una gran família tret que els seus fills, si són forts però no intel·ligents, estiguen disposats a treballar en el ferrocarril o a extreure carbó de les mines. Els professionals, els científics, els artistes, els investigadors, els matemàtics, així com els enginyers, són, en realitat, el pilar de la societat, i la comunitat que no els produeix i no els potencia està condemnada en aquest món modern. Però estan secundats pel treball manual, i no es pot negar que el seu nombre no es pot incrementar indefinidament si no és a través d'un augment de la productivitat i de la riquesa. Un sistema social més just disminuiria el treball pesat i faria possible que tots tinguérem un bon desenvolupament de la intel·ligència i de l'enteniment, sense dependre de l'ocupació que tinguem.

¹³ Un exemple de l'increïble esnobisme que envolta aquesta qüestió es posa de manifest en la decisió de la Conferència de Directors de Col·legis de Secundària, al gener de 1925, en mostrar-se contraris a l'educació secundària gratuïta. Al mateix temps que el pare de classe mitjana es queixa del cost de l'educació dels seus fills, també rebutja adoptar la solució més lògica, que seria fer gratuïta l'educació, per por que la classe obrera pugui tenir-hi accés. Els problemes de classe no existirien si la salut i l'educació estigueren degudament relacionats.

El feminisme en les mares ens ha portat lluny de la maternitat. Aquesta és la funció que ha de complir. Avui dia, la mare treballadora observa des de la seua cuina, si és prou afortunada com per a tenir-ne una, una de les situacions més complexes de la història. I les que són intel·ligents no es mostren indiferents davant aquesta situació. Per això jo suggeria que, encara que el feminisme de classe mitjana ha conquistat les professions, el feminisme de les mares treballadores pot comportar una nova i potent contribució al nostre treball.

La vida de la dona treballadora que planeja ser mare està tornant-se pràcticament impossible, i ella ho sap. Quan ha trobat un marit, la comunitat els nega una casa decent; possiblement troben una o dues habitacions amb un lloguer desmesurat, sense aigua i amb una graella poc adequada per a cuinar. No hi ha restaurants als quals la parella pugui permetre's acudir; per tant, sobreviuen amb menjar mal cuinat, pa sense substància i menjar de llauna. Les coses podrien no anar tan malament si la dona poguera treballar en un taller i aconseguir bon menjar a la cantina; el seu salari ajudaria a portar menjar a casa.

L'arribada d'un bebè significa, massa sovint, la cerca d'un altre allotjament. Als bisbes i als generals els agraden els bebès, però a les propietàries de les cases no. Potser troben una altra habitació. La dona treballa fins a l'últim moment, té un part difícil, una atenció inadequada i s'alça massa aviat. No és més fàcil per a ella que per a una dona delicada, i no és menys dolorós. Probablement és pitjor, perquè la mare treballadora, des del seu naixement, ha estat mal nodrida, està feble i sofreix deformacions, la pelvis contreta, per exemple, cosa de què es pot lliurar una dona cuidada i ben alimentada. Després tot es repeteix, nen rere nen, fins a arribar a deu o onze¹⁴, sempre vivint en una habitació i sense ingressar més diners. La dona treballa quan pot per a ajudar la seua família. Sovint és maleïda o colpejada pel seu marit a causa de la seua fertilitat. Si el seu marit es morira hauria de treballar contínuament i més durament o enviar els seus fills a l'orfenat. En opinió dels bisbes ella mereix "l'estigma de la Llei dels Pobres", i, en opinió de tota la gent de bé, qualsevol cosa que facen per ella, tant els individus com l'Estat, seria considerat caritat.

Tant de bo tingués l'eloqüència d'Hècuba quan lamentava la matança dels seus fills! El crim de la guerra és ja prou dolent; aquesta carnisseria d'esperança, de promesa i de vides humanes és tan terrible que el cor i la ment de qualsevol dona que haja tingut un fill hauria de rebel·lar-se en contra seua fins que deixe de ser tolerat. És senzill refugiar-se en una teoria aristocràtica de la societat. S'ha fet abans i acaba en la guillotina. Aquestes mares treballadores són les persones a les quals s'ha de mentir i terroritzar amb esperits malignes per por que utilitzen els seus vots per a ajudar-se a elles mateixes. I són elles les que, quan es reuneixen, demanen a l'Estat el dret a controlar la marca de fills, a dotar les mares de mitjans, al fet que una vídua reba una pensió, a ensenyar i cuidar la maternitat i assegurar el descans per a les dones embarassades i per a les que crien nens, a veure cases i escoles construïdes i a controlar i sanejar el subministrament de menjar. Aquí està el problema més seriós per a les mares, i un dels quals la classe mitjana política no toca, ja que la classe mitjana sempre pot aconseguir aliments frescos. Les llaunes de conserva són per a la mare treballadora. Ella no pot ara destruir la industrialització que l'arrossega a treballar en el taller, però pot demanar el seu dret a controlar-la, en nom de la vida i del

¹⁴ Una dona de 45 anys va donar a llum recentment a l'hospital de Queen Charlotte, a Paddington, el seu vint-i-tresè fill. Deu fills no són una cosa estranya.

destí dels seus fills. El control demogràfic és essencial per a solucionar el problema del menjar i millorar la salut del país. Les dones que viuen en cases petites ho saben. La supervivència del més apte és una doctrina falsa en la criança dels nens, igual que ho és en la guerra. Els nens que creixen amb una constitució raonablement bona poden, amb les cures adequades durant el primer any i una bona alimentació fins als cinc, créixer sans i forts. I, si es dissuadira de procrear els febles i malalts i les mares sanes i se'ls proporcionaren les cures adequades, es podrien aconseguir grans avenços. El menjar dolent i l'amuntegament són les escales per les quals ens precipitem cap a la deficiència i la feblesa mental absolutes¹⁵. Si ens preocupàrem per la vida, el millor menjar aniria per llei a les mares embarassades i a les que estigueren criant, en lloc d'anar, com succeeix en l'actualitat, als clubs per a cavallers vells i grossos i per als clients dels hotels sumptuosos. És probable que, en l'actualitat, no produïm prou llet, ni produïm o importem prou mantega o ous per a una distribució adequada entre tots¹⁶. Però, estabilitzant o disminuint la nostra població i, a través de la cooperació, intensificant la cultura i el control de l'exportació i del comerç intern, podríem aconseguir que tothom en tinguera prou i que, a més, tot fora de qualitat.

Alimentar una població industrial en una illa petita constitueix un problema especial i requereix atenció i consell expert. El menjar ha de ser portat des de lluny i ha de "mantenir-se". D'aquí l'ús de conservants i llaunes de conserves i la necessitat de vigilar, més enllà de les mesures contra l'enverinament, la pèrdua d'alguna cosa que és vital per al nostre benestar. El problema quedaria controlat a través de la recerca, però és necessari posar l'accent en la importància d'aquesta qüestió. La ciència ens permetria millorar la productivitat del terreny i, quant a l'aliment de les mares, atès que l'assimilació de minerals addicionals, sals, etc., en el seu estat natural no és sempre satisfactòria, ni senzilla durant l'embaràs, hauríem de trobar maneres d'incrementar l'aliment, a través del tractament de la terra, per a satisfer les necessitats especials del seu estat.

Així doncs, què és el que les mares feministes han de reclamar? En primer lloc, el dret al reconeixement del seu treball, l'ofici més perillós de tots i el més desatès i menyspreat. Han de demanar fons econòmics de la comunitat; a això s'hi oposen molts, i es basen en el fet que als pares els encanta mantenir els seus fills i que són ells els que haurien de demanar a la comunitat un salari familiar adequat. No obstant això, després de tot, és la mare qui es fa càrrec del nen i l'atén, i, encara que moltes dones reben el total del salari dels seus marits, altres han de lliurar una humiliant batalla contra la beguda i el tabac per

¹⁵ El professor MacBride, que recentment ha tractat l'"herència de defectes" (*Daily Telegraph*, 25 de gener de 1925) afirma que: «La qüestió fonamental era si el fracàs dels estrats més baixos de la societat estava relacionat amb l'entorn o era innat. Aquesta pregunta ha de ser contestada en últim terme a través de l'experimentació, i l'experimentació adequada només pot ser duta a terme amb animals. No tenim el dret a fer *corpora vilia* amb els nostres semblants. Per aquesta raó, va concentrar la seua atenció en un peix de colors comú, les estranyes monstruositats del qual estaven relacionades en origen amb la privació de llum i aire que van sofrir els ous en els primers estadis del seu desenvolupament. El resultat d'aquesta privació va ser l'afebliment de la seua força per a desenvolupar-se i haver produït una parada en el creixement de diversos òrgans. Desordres semblants del creixement es van produir en l'ésser humà i van ser la causa de defectes mentals i físics. De tota manera, la seua causa original ha de ser observada en la privació i enverinament de la sang de la mare, però, una vegada que es van iniciar, aquests defectes es van convertir en hereditaris».

¹⁶ Els treballadors viuen amb llet enllaunada, margarina i substitutiu d'ous, aliments que no aporten les vitamines necessàries.

tal d'aconseguir els mitjans per a alimentar els cossos dels seus fills. Aquesta lluita apareix reflectida a gran escala en les despeses dels pressupostos de l'Estat, la major part de les quals van destinades a armament i a les forces de destrucció, mentre que només una ínfima part es destina a l'ajuda i al suport a la vida. Si Jàson no pot deixar les seues joguines homicides, no li donem ni fills per a destruir ni filles perquè les arrossegue a la misèria. Els seus fills mai haurien d'haver estat concebuts. Jo he indicat que això ja està ocorrent, no com una rebel·lió deliberada, sinó com un signe de desesperació en un món que no ofereix esperances, alegries ni oportunitats als joves.

La mare té dret a reclamar dos anys de descans entre els embarassos, i el dret a decidir el nombre de fills que vol tenir. Per a algunes la crida de la maternitat és insistent i el seu encant creix amb l'experiència; elles podrien ser bones mares i bé podrien tenir grans famílies. Elles podrien ajudar a altres i fer-se càrrec de guarderies en les quals nens d'entre un i cinc anys haurien de tenir el seu menjar principal del dia. Però és necessari que la dona que tinga fills no siga apartada de la vida pública. L'ideal seria que la dona continuara la seua educació, almenys, fins als divuit anys, que tinguera el seu primer fill amb vint-i-quatre i, després, potser, altres tres a intervals de dos anys. Això admet que un gran nombre de dones no decidisca reproduir-se. Als trenta-cinc anys, tota mare de quatre fills, en una comunitat amb bones escoles, cases adequades i bons menjadors, hauria de ser lliure per a reincorporar-se a la vida pública. Això no significa ser separada dels seus fills, ells anirien a escola durant el dia. Però la mare exerciria el treball per al qual estiguera millor capacitada: a l'escola¹⁷, en la cuina, l'hospital, la botiga, el taller o el parlament. D'aquesta manera, la seua opinió comptaria i la seua actitud davant la vida l'ajudaria a introduir-se en la societat, que, d'una altra manera, evolucionaria des de la perspectiva de la dona soltera i de l'home. Els problemes de desocupació i competència relacionats amb el treball de la dona casada són una qüestió de pressió popular, pensament enrevessat i mala organització. Discutir tot això detalladament, difícilment està a l'abast d'aquest llibre.

En resum, es pot dir que la societat mai ha de negar, excepte en els casos més greus, la paternitat a l'home o a la dona. Per això, els matrimonis que, després de dos anys, no tinguen un fill han de ser dissolts per desig de qualsevol de les dues parts del contracte. Això, a part d'altres raons per les quals la dissolució del matrimoni hauria d'estar permesa. La unió en matrimoni, en efecte, hauria de ser vesteixi com una unió per a la paternitat, i consegüentment no hauria de ser presa a la lleugera.

V. JÀSON I ADMETOS. Homes

Abans d'intentar resumir i concloure el nostre argument, seria necessari replantejar breument quin és el problema amb els homes. Realment, no hi ha tirans tan feroços com els que hi havia quan començarem la lluita, per descomptat, i tenen alguns motius per a queixar-se de l'arrogància femenina que, no contenta amb provar la igualtat, vol continuar i provar que les dones són el sexe superior. Hauríem de desenvolupar aquesta afirmació, encara que només siga en nom de la ciència, i defensar que, com que una dona necessita

¹⁷ Estic profundament convençuda que l'experiència de la maternitat, fins i tot més que només la del matrimoni, ajudaria a la professora. Algunes dones, fins i tot mestres, estan avorrides dels nens fins que en tenen un i tots els nens de qualsevol edat comencen a semblar-li interessants.

un cromosoma més que l'home per a ser creada, ha de tenir major importància? Hauríem de fer això i buscar viure soles al planeta, produir fills a través de la partenogènesi? El nostre orgull seria condemnat al fracàs. Existeix una raó per a creure que tots aquests nens serien homes. Almenys, això és el que passa quan l'experiment es duu a terme amb l'eriçó de mar. D'altra banda, als homes els agrada pretendre que la nostra adquisició de la intel·ligència i de la independència només és una cosa fortuïta en una carrera que ha de concloure amb la victòria de l'home i la submissió de la dona. Ells admeten que el gran desenvolupament en l'alliberament del cos i de la ment ens ha donat un gran avantatge, i el més perspicaç d'ells obliga els seus companys a continuar insistint i atrapar-nos. Altres volen entabanar-nos amb pomes d'or, però Atalanta continua corrent.

Crec, certament, que l'educació i la visió dels homes està més antiquada que la de les dones criades en la llibertat de les tradicions feministes. Els homes encara no s'han adonat de com està canviant la visió de la dona, i no han intentat adaptar-se seriosament a aquests canvis. Ho faran, amb certesa, perquè, tan cert és que el major desig de la dona és complaure els homes, com que el major desig de l'home és complaure les dones. Crec que el puritanisme i l'ascetisme, del qual ens acusen, està molt arrelat en ells. Un dels afa-lacs o insults que han proferit durant la guerra de sexes és que la ment femenina està im-pregnada de l'harmonia física del cos femení. Una potser pot replicar que el dualisme entre la ment i la matèria és una filosofia molt masculina que els homes han traslladat a les seues vides quotidianes a través de la nítida divisió que volen establir entre lluitadors i pensadors, entre estúpids jugadors i primers intel·lectuals. Massa sovint, una dona vital i intel·ligent ha de triar entre un cavaller soldat i un secretari de Chaucer¹⁸. Si tria el primer, se submergeix en el passat. Aquest home s'alegra de l'assassinat, ja siga d'animals o dels seus congèneres; en el fons segueix convençut que les dones es divideixen en bones i dolentes —i ambdues requereixen el govern d'un patró—. La seua dona ha d'anar amb compte a l'hora de respondre a les seues atencions, perquè pot ser considerada atrevida o impura. La decència ha de ser preservada per sobre de totes les coses. Encara que els jocs i els clàssics hagen ensenyat als cavallers anglesos la bellesa del paganisme i l'encant del cos nu en allò que concerneix l'home, ell continua mostrant-se estirat en la seua relació amb el sexe. Rarament porta la frescor del matí o l'encant dels cels blaus a l'amor del seu amant o de la seua esposa. Luxoses mitges de seda i or la una; pipa, butaca al costat del foc, sopar i un dormitori moblat amb sobrietat l'altre. La conversa és un monòleg masculí puntuat per l'assentiment. Ell serà bo amb els seus fills mentre aquests no siguen extravagants i protegirà la seua dona. Mai l'elevà a l'èxtasi. Ella li tem i probablement l'enganya.

L'intel·lectual, potser a causa de la tradició monàstica del coneixement o perquè troba a Jàson repugnant, fa tot el possible per oblidar les necessitats del cos. La dona és una d'elles, és una càrrega, una responsabilitat, una distracció, una incursió d'allò material en el món de la contemplació. Quant als nens i a la vida domèstica, destruirien tota la seua reflexió i tot l'art. Segons ell, una vida instintiva per a un home amb un treball intel·lectual seriós que dur a terme només és possible, si és que és possible, a vegades. Si la dona decideix seguir amb ell, ha de carregar amb les seues responsabilitats, atendre'l, cuidar-lo i deixar-

¹⁸ L'autora fa referència al personatge de l'obra *Els contes de Canterbury*, escrita per Geoffrey Chaucer a la fi del segle XIV. En ella el "secretari", que pertanyia a un orde eclesiàstic menor, es caracteritza per ser de físic eixut i parc en els seus costums (N. del T.).

lo només quan ell no la necessita. És aquest menyspreu pel joc natural de l'instint el que fa sofrir en silenci molts intel·lectuals d'avui dia, tant homes com dones. Temen lliurar-se, temen la pèrdua de la independència a la qual els portarà la passió i, per això, mai s'hi lliuraran lliurement. En part, estan seguint una tradició medieval que defensa que, per a ser mereixedor del treball mental i espiritual, l'home i la dona han d'estar separats i renunciar l'un a l'altre. D'altra banda, estan inspirats per una rigorosa concepció del materialisme, en la qual els individus són llançats a l'espai, com a trossos de matèria, per forces dinàmiques incapaces de fer res que no siga acostar-se, però mai barrejar-se l'una amb l'altra. Aquesta visió de la vida i la visió medieval d'aquesta s'estan unint per a destruir el nostre món a través de la falta d'amor i la desesperació.

La ment antiquada s'aferra als deures espirituals i als consols i a l'estructura de la disciplina eclesiàstica com un baluard contra la llibertat personal; la ment moderna està dominada per un mecanisme que, després de tot, no és altra cosa que el control racional de la matèria, i cerca una organització de l'Estat intel·ligent, dins de la qual cada individu desenvolupa les funcions per a les quals està més capacitat. En cap dels dos models apareix com una cosa important l'amor entre els individus o l'amor sexual entre un home i una dona; de fet, les relacions personals manquen d'importància. En un altre temps la doctrina cristiana de l'amor universal va ser important, però, avui dia, falla pels fonaments de Déu, el dogma i l'Església sobre els quals està construïda i que la gent moderna no pot acceptar. "Estima el proïsme com a tu mateix" és també inadequat sense coneixement i enteniment. Però l'actitud dels materialistes racionals cap a les relacions humanes, en particular cap a les dones i el sexe (com per exemple la dels bolxevics), mostra la mateixa falta de sentit de la dignitat humana que la cristiana. La monogàmia i les llibertats mancades de sentit crític descansen sobre les mateixes bases de menyspreu per l'amor i per la personalitat, atès que ambdues afirmen que el desig d'un home és per a la dona i el d'una dona per a un home, sense importar per a qui. El dualisme, com sempre, és el culpable. L'amor sexual només es considera com una necessitat física, no com una part dels assumptes seriosos de la vida. La ciència ha aportat una actitud més moderna a aquesta qüestió que, a través dels seus efectes en la imaginació, pot canviar la nostra concepció de la personalitat i del sexe. Força, lluita, solidesa i contacte poden donar pas a l'amabilitat, a l'acord, a la mescla i a la unitat, no a través d'un canvi ètic, sinó amb el canvi del pensament científic. No hem de continuar pensant en la ment i la matèria com una manera d'agreujar o frustrar-se l'un a l'altre, perquè no són forces diferents, i no hem de continuar sent capaços de separar la virtut o la depravació física de la mental. No hem de continuar valorant un amor que suprimeix o fa cas omís de la unió de la personalitat.

Tabús i supersticions lluitant contra individus i Estats dinàmics; com podrem instaurar una nova visió? Potser, el que he escrit abans podrà semblar inversemblant al lector, però no crec que la nostra vida pugui ser dividida en diferents compartiments. La filosofia i el sexe són més importants en la política que les eleccions generals. La revolta en contra dels totpoderosos estats cristians va començar basada en el convenciment de determinades persones que el seu amor per la fruita saborosa i el vi o el seu plaer en el sexe no eren mereixedors del foc infernal. Els costums i les lleis dels estats, així com la política nacional i internacional, estan construïdes sobre la nostra conducta com a persones, sobre els nostres estàndards de relació personal, d'home a dona o de pares a fills. És aquí, amb l'home i la dona, on hem de començar. Tinc al cap, mentre escric, una peça de porcellana xinesa sobre la qual el savi o el poeta s'asseuen amb el seu llibre i una llarga pipa; una

dona encantadora i elegant mira per sobre de la seua espatlla i, molt a prop, hi juga un nen entremaliat. No crec que els xinesos que la van concebre esperaren que un poeta escrigués versos dolents sobre ella o que un savi elaborés una filosofia sense valor. No obstant això, estimar amb dedicació, aprendre, tenir fills, són idees que sempre han format part de l'harmonia de la vida xinesa. Comparat amb la seua generosa acceptació de l'instint, el nostre temor cristià al sexe i el nostre terror al cos humà són obscens.

Si hem de fer les paus entre homes i dones i, amb la seua unitat i companyonia, canviar les idees que governen la nostra política i la nostra visió del món, és essencial que els homes duguen a terme un intent més decidit per entendre el que les feministes estan buscant. És inútil continuar els abusos o pretendre que aquesta és una qüestió de menor importància. També és essencial que les dones pensen amb claredat i continuen amb valor i honestedat, de paraula i acció, sense abandonar-ho tot per la cerca del plaer, i que no s'aprofiten de les oportunitats per a aplicar una moralitat opressiva, que pertany a èpoques anteriors. Allò principal i més destacat per a l'home i la dona és que som éssers humans. Hi ha molta feina en la societat que cadascun pot desenvolupar amb igual habilitat si es dona una preparació igualitària i igualtat d'oportunitats. Hi ha altres tasques sobre les quals hem d'arribar a un acord per a delegar-les en l'un o l'altre sexe, sempre sense que un menysprea a l'altre, per a realitzar-les. Vida i harmonia, generositat i pau són els ideals que les millors reflexions del feminisme ens han deixat en herència. Creiem que els Estats i els individus poden posar-les en pràctica. No farà l'home una pausa per a entendre-ho abans de continuar el camí de la destrucció i la lluita, de la cobdícia i de la guerra? No serem capaços de persuadir Jàson de la seua barbàrie i Admet perquè abandone les seues pors? Viure amb energia, de cos i ment, i imaginació, sense por ni vergonya, ni temor a la mort; despullar-nos d'aquestes baixes passions i de l'arrelament que tenen en la nostra moralitat i en la nostra política, això és el que demanem a les dones i als homes moderns. Poden arribar a aconseguir-ho a través d'un amor espontani entre ells, una passió que es lliure, una vegada i una altra, sense por al mal o a l'esgotament. L'instint pur i bàrbar ha deixat d'existir. Els nostres cossos estan massa impregnats d'hàbits i coneixements heretats, massa envoltats durant el seu creixement dels descobriments de la ciència. Els homes i les dones no són criatures d'argila, tampoc esperits sense cos, sinó ens de foc entrelaçats pel coneixement, torrents que salten per a unir-se en una cascada d'èxtasi mutu. No hi ha res en la vida que es puga comparar amb la unió de ments i cossos entre homes i dones que han deixat a un costat l'hostilitat i la por, i que busquen en l'amor el coneixement més complet de si mateixos i de l'univers. No es pot mesurar en polzades, ni obrir-ho i tancar-ho com una aixeta. No pots frenar-ho ara i consentir-ho després. No pots arribar-hi través de la religió o sense estar motivat per alguna raó o pel coratge de la pura vitalitat física. La gelosia és la mort. El dualisme no té sentit, els compartiments són infructuosos. Has de mantenir viu en tu el pensament creatiu, la font de la vida i l'audàcia de les seues aigües no conquistades; d'aquesta manera pots transformar el món i omplir-lo amb déus que no coneguen els odís i la petitesa dels homes.